

Vodné a na vodu viazané vtáctvo na vodnej nádrži Ružiná (stredné Slovensko) v rokoch 1996–2010

Waterbirds at water reservoir Ružiná (C Slovakia) in 1996–2010

Dušan KERESTÚR¹, Marian MOJŽIŠ² & Anton KRIŠTÍN³

¹Tolstého 17, 984 03 Lučenec, Slovensko; chocatabras@gmail.com

²Školská 211, 985 31 Mučín, Slovensko; m.mojzis76@gmail.com

³Ústav ekológie lesa SAV, L. Štúra 2, 960 53 Zvolen, Slovensko; kristin@savzv.sk

Altogether 84 waterbird species were registered at water reservoir Ružiná from October 1996 to December 2010. Of them, there were 22 breeding species, (12 regular, six irregular and four rare), only two wintering and 60 permigrants (not breeding). The most abundant species were Anas platyrhynchos (58.4%), Fulica atra (12%), Podiceps cristatus (9.9%) and Anas crecca (4.1%). The most frequent were Ardea cinerea, Fulica atra, Podiceps cristatus, Anas platyrhynchos, Anas crecca, Chroicocephalus ridibundus and Phalacrocorax carbo. Population trends, abundance and phenological data in 32 species are commented.

Úvod

Dlhodobé údaje z monitoringu vtáctva vodných nádrží sú nesmierne cenné z hľadiska zmien a ich prognózovania pre ornitológov, nastavenia spôsobov ochrany prírody ako aj pre vodných hospodárov. S výnimkou prác zo zimovania vodného vtáctva na národnej (napr. Slabeyová et al. 2010) alebo európskej (Gilissen et al. 2002) úrovni, máme vo väčšine prípadov k dispozícii skôr len jednorázové údaje a výsledky dlhodobého prieskumu sú známe len z niektorých území. Takým príkladom práce generácií ornitológov môže byť napr. rybníčná oblasť a CHVÚ Senné-Iňačovce na východe Slovenska (Ferianc 1955, Voskár 1978, Danko 1995, 2006, 2008, Balla 2010), alebo oblasť VN Liptovská Mara a Bešeňová (Karč 1987, Vrlík 2011) a Orava (napr. Karaska 1999).

Vtáctvo vodnej nádrže (ďalej len VN) Ružiná na strednom Slovensku bolo študované už viacerými ornitológmi (Kupcová 1979, Salaj 1979, 1987, 1991, Žďárek 1987, Krištín

1991, 1996). Prednostne sa venovala pozornosť vodným a pri vode žijúcim druhom, čo bolo dané charakterom lokality. Čiastkové údaje sa nachádzajú aj v ďalších prácach (Darola & Štollmann 1977, Kerestúr 1992, Karaska 2000, Sárosy 2000, 2005, Rác 2007, 2008, Šrank 2009, 2010, Kerestúr & Mojžiš 2010).

Od posledne publikovanej súhrnnej práce o vtáctve VN Ružiná (Krištín 1996) ubehlo skoro 15 rokov. Rozhodli sme sa preto zosumarizovať nové avifaunistické údaje od októbra 1996 do decembra 2010 a voľne nadviazať na uvedený príspevok s tým, že analyzujeme výlučne vodné a pri vode žijúce vtáctvo. Diskutujeme aj o zmenách vo výskyte niektorých druhov a porovnávame tiež štruktúru vodného vtáctva s podobnými lokalitami na Slovensku.

Charakteristika územia

VN Ružiná sa nachádza na juhu stredného Slovenska (Banskobystrický kraj, orografický celok Revúcka vrchovina), v katastrálnych

územíach obcí Ružiná a Divín (N 48°26', E 19°34–35', 250 m n. m., kvadrát DFS 7583). Priehrada bola vybudovaná v rokoch 1969–1973 na Budinskom potoku, zaplavovanie začalo v roku 1974 (Salaj 1991). Minimálna rozloha vodnej hladiny je určená na 45 ha, maximálna je 170 ha. Hlavným účelom nádrže je vyrovnávanie nerovnomerných prietokov Budinského a Krivánskeho potoka, intenzívne je využívaná na športovo – rekreačné aktivity a rybolov. Brehy sú z väčšej časti štrkovito – piesčité (podľa stavu výšky vodnej hladiny v rôznej miere obnažené), na východnej strane nádrže v časti hrádzového telesa sú spevnené lomovým kameňom. Pobrežná vegetácia sa vytvorila hlavne v zátokách na severnej a severozápadnej strane lokality – z nich „divínska“ zátoka predstavuje pre hniezdiace vtáctvo najvýznamnejšiu časť VN, a aj preto bola v roku 1998 vyhlásená za Prírodnú rezerváciu Pobrežie Ružinej (40,8 ha). Jej breh (obr. 1) má podľa stavu výšky vodnej hladiny charakter bahnitej plytčiny až močiaru a voľne prechádza smerom na severozápad do vrbovo – jelšového, čiastočne podmoseného lesa s fragmentami trste a pálky (*Phragmites australis*, *Typha latifolia* a *Typha angustifolia*). Prerušované porasty pálky a trstia rastú aj na južnom až západnom brehu. V severnej časti je ponechaný ostrov, zarastený krovinovou a stromovou vegetáciou, no pre hniezdenie vodného vtáctva je málo atraktívny. Severný až juhovýchodný okraj VN lemuje zástavba chat a rekreačných zariadení, v blízkom okolí sú polia, lesy a intravilány obcí Ružiná a Divín. Vodná plocha nádrže celoplošne zamrzá v priemere od konca decembra do konca februára, čo má v tom období za následok takmer úplnú absenciu vodného vtáctva.

Metodika

Všetky avifaunistické údaje o vodných vtácoch sme sumarizovali od októbra 1996 do decembra 2010. Druhy vybranej skupiny boli klasifikované podľa Danka (1995, 2006) a Slabeyovej et al. (2010). Vo vyššie spomenutom časovom úseku sme uskutočnili 158 návštev (najviac v rokoch 2000 a 2006–2010), častejšie boli na

prelome leta/jesene a jesene/zimy. Pozorovania sme vykonávali monokulárnymi ďalekohľadmi 20–60×80 a binokulárnymi 10×50. Pri ťažších identifikáciách nám poslúžila najmä publikácia Mullarney et. al. (1999). Vzácnějšíe druhy boli podľa možnosti fotograficky dokumentované. Zrealizovali sme 25 odchytočných akcií/ dní (D. Kerestúr 16, A. Krištín 9), siete (max. 94 metrov) boli rozmiestnené v pobrežnej zóne v západnej až severozápadnej časti VN – PR Pobrežie Ružinej (trstie, pálka, pobrežné vrbovo-trst'ové porasty, bahnitý breh s nízkou vegetáciou). V rokoch 1998, 2000, 2001, 2002, 2009 a 2010 (november, december, január, marec) sme zisťovali počty vodného vtáctva aj v rámci jednotného Zimného sčítania vodného vtáctva.

U všetkých druhov sme vyhodnotili charakter výskytu na lokalite, relatívnu dominanciu (početnosť druhu z celkovej zistenej početnosti vo všetkých kontrolách) a frekvenciu (frekvenciu výskytu druhu zo všetkých 158 návštev). Kvantitatívne ukazovatele u hniezdiacich druhov, hlavne spevavcov mohli byť ovplyvnené nižším počtom návštev v hniezdnom období (22, t. j. 14%). Názvoslovie a zoradenie druhov je použité podľa práce Kovalíka et al. (2010).

Výsledky

Na VN Ružiná sme od 1. 10. 1996 do 31. 12. 2010 zistili celkom 84 vodných a na vodu viazaných druhov vtákov. Z toho bolo 22 hniezdičov, (12 pravidelných, 6 nepravidelných a 4 vzácné), 2 sa vyskytli len v zime a 60 (71,4%) bolo permigrantov (druhy, ktoré len transmigrovali ale nehniezdili) (tab. 1). K dominantným druhom patrili *Anas platyrhynchos* (58,4%), *Fulica atra* (12%), *Podiceps cristatus* (9,9%) a *Anas crecca* (4,1%). Tieto dosiahli často aj najvyššie zistené počty druhov pri jednotlivých návštevách (tab. 1). K najfrekventovnejším druhom patrili druhy *Ardea cinerea*, *F. atra*, *P. cristatus*, *A. platyrhynchos*, *A. crecca*, *Chroicocephalus ridibundus* a *Phalacrocorax carbo* (tab. 1). Spolu bolo okružkovaných 202 jedincov 16 druhov vodných a na vodu viazaných vtákov (tab. 1).

Tab. 1. Dominancia (D%), frekvencia (F%), maximálny počet jedincov vtákov pozorovaný počas jednej kontroly (MP), charakter výskytu (CHV) a počty krúžkovaných vtákov (Ring) na VN Ružiná od októbra 1996 do decembra 2010 (H = hniezdč, T = transmigrant, Z = zimuje, ZP = zálety za potravou, p = pravidelný, n = nepravidelný, v = vzácný).

Table 1. Dominance (D%), frequency (F%), max. No. of observed birds per visit (MP), character of occurrence (CHV) and number of ringed birds (Ring) at water reservoir Ružiná from October 1996 till December 2010 (H = nidificant, T = transmigrant, Z = wintering, ZP = feeding, p = regular, n = irregular, v = rare).

Druh / Species	D%	F%	MP	CHV	Ring
<i>Anser fabalis</i>	0,21	1,3	60	Tv	
<i>Anser anser</i>	0,06	2,5	14	Tn – v	
<i>Anser albifrons</i>	0,01	0,6	2	Tv	
<i>Cygnus olor</i>	0,32	14,6	8	Tp, Zp	
<i>Anas strepera</i>	0,06	5,1	4	Tp, Zv	
<i>Anas penelope</i>	0,68	15,8	48	Tp, Zv	
<i>Anas platyrhynchos</i>	58,38	58,9	750	Hp, Tp, Zp	
<i>Anas clypeata</i>	0,15	7,6	10	Tp	
<i>Anas acuta</i>	0,04	3,8	5	Tp, Zv	
<i>Anas querquedula</i>	0,78	13,9	65	Tp	
<i>Anas crecca</i>	4,11	48,1	58	Tp, Zp	
<i>Aythya ferina</i>	0,61	17,7	22	Tp, Zn	
<i>Aythya fuligula</i>	0,88	21,5	32	Tp, Zn	
<i>Aythya marila</i>	0,01	0,6	2	Zv	
<i>Melanitta nigra</i>	0,01	0,6	2	Tv	
<i>Bucephala clangula</i>	0,32	10,1	30	Tp, Zp	
<i>Mergellus albellus</i>	0,01	2,5	1	Tv, Zv	
<i>Mergus merganser</i>	0,06	9,5	2	Tp, Zn	
<i>Mergus serrator</i>	0,01	1,9	1	Tv	
<i>Gavia stellata</i>	0,05	5,1	4	Tn, Zv	
<i>Gavia arctica</i>	0,16	12,7	5	Tn – p, Zn – v	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	0,15	13,3	5	Hn, Tp, Zn	
<i>Podiceps grisegena</i>	0,02	4,4	1	Tv, Zv	
<i>Podiceps cristatus</i>	9,85	63,3	64	Hp, Tp, Zp	
<i>Podiceps auritus</i>	<0,01	0,6	1	Zv	
<i>Podiceps nigricollis</i>	0,05	3,2	9	Tn	
<i>Ciconia nigra</i>	0,06	7,6	4	Tp, ZP	
<i>Ciconia ciconia</i>	0,07	5,1	6	Tp, ZP	
<i>Phalacrocorax carbo</i>	0,65	25,9	22	Tp, Zp	
<i>Ixobrychus minutus</i>	<0,01	0,6	1	Hv, Tn	
<i>Ardea cinerea</i>	1,95	74,1	25	Hv, Tp, Zp	
<i>Ardea alba</i>	0,22	19,6	8	Tp, Zv – n	
<i>Egretta garzetta</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Pandion haliaetus</i>	0,01	1,9	1	Tn	
<i>Haliaeetus albicilla</i>	0,01	1,9	1	Tv, Zv	
<i>Circus aeruginosus</i>	0,03	3,2	4	Hn, Tp	
<i>Circus cyaneus</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Rallus aquaticus</i>	0,13	13,9	4	Hp, Tp, Zp	
<i>Porzana porzana</i>	0,01	1,3	3	Tn	
<i>Gallinula chloropus</i>	0,05	6,3	5	Hn, Tp, Zv	
<i>Fulica atra</i>	12,02	65,2	200	Hp, Tp, Zp	
<i>Vanellus vanellus</i>	0,71	14,6	100	Hv, Tp, Zv	
<i>Charadrius dubius</i>	0,31	17,1	8	Hv, Tp	
<i>Lymnocyptes minimus</i>	0,27	10,1	12	Tn, Zn	6
<i>Gallinago gallinago</i>	0,25	20,3	10	Tp, Zn	3
<i>Numenius arquata</i>	0,03	0,6	10	Tv	
<i>Tringa erythropus</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Tringa totanus</i>	0,03	1,9	4	Tv	
<i>Tringa nebularia</i>	0,05	5,7	4	Tn	
<i>Tringa ochropus</i>	0,09	7,0	10	Tp	
<i>Tringa glareola</i>	0,05	4,4	5	Tp	
<i>Actitis hypoleucos</i>	0,52	15,8	18	Tp	10
<i>Calidris canutus</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Calidris alba</i>	0,01	1,3	2	Tv	
<i>Calidris minuta</i>	0,06	3,2	12	Tn	
<i>Calidris ferruginea</i>	0,01	1,3	1	Tv	
<i>Calidris alpina</i>	0,04	3,8	4	Tp	
<i>Limicola falcinellus</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Philomachus pugnax</i>	<0,01	0,6	1	Tv	
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	1,32	28,5	60	Tp, Zn	
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	0,22	5,1	31	Tn – p	
<i>Larus canus</i>	0,12	7,6	8	Tp, Zp	
<i>Larus cachinnans</i>	0,03	3,2	3	Tn, Zn	
<i>Sternula albifrons</i>	<0,01	0,6	1	Tv	

Druh / Species	D%	F%	MP	CHV	Ring
<i>Sterna hirundo</i>	0,05	4,4	6	Tp	
<i>Chlidonias hybrida</i>	0,09	1,9	22	Tv	
<i>Chlidonias niger</i>	0,53	6,3	81	Tp	
<i>Alcedo atthis</i>	0,10	12,7	4	Hn, Zp, ZP	13
<i>Remiz pendulinus</i>	0,15	8,2	15	Hn, Tp	11
<i>Panurus biarmicus</i>	0,01	0,6	2	Tv	
<i>Riparia riparia</i>	0,07	2,5	6	Tn-p	2
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	0,25	10,8	12	Hp, Tp	32
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	0,06	3,8	5	Hp, Tp	22
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	0,03	2,5	4	Hp, Tp	12
<i>Acrocephalus palustris</i>	0,08	2,5	13	Hp, Tp	43
<i>Locustella naevia</i>	0,02	1,3	3	Hn, Tp	
<i>Locustella fluviatilis</i>	0,08	5,7	6	Hp, Tp	8
<i>Locustella luscinioides</i>	0,04	3,8	3	Hp, Tp	7
<i>Motacilla flava</i>	0,01	1,3	1	Tp	
<i>Motacilla cinerea</i>	0,01	2,5	1	Tp, ZP	2
<i>Motacilla alba</i>	1,42	19,6	73	Hp, Tp	6
<i>Anthus pratensis</i>	0,16	8,9	8	Tp	
<i>Anthus spinoletta</i>	0,14	8,9	11	Tp, Zv	1
<i>Emberiza schoeniclus</i>	0,31	17,7	8	Hp, Tp, Zp	24
Spolu / Total	100				202

Počas sledovaného obdobia sa javia pozitívne populačné trendy a zvýšená frekvencia u druhov *Cygnus olor*, *Anas strepera*, *Anthus spinoletta* (od r. 2007), *Ardea alba*, *Rallus aquaticus*, *Lymnocyptes minimus* (od r. 2008). Niektoré pozitívne populačné trendy môžu byť však ovplyvnené aj odlišným metodickým postupom, častejšími návštevami v uvedenom období a v niektorých rokoch aj špecifickým biotopom časti lokality (napr. bahňitý breh s nízkou vegetáciou). Zjavné negatívne trendy sme nezistili.

Zo všetkých pozorovaní vyberáme niekoľko vzácných resp. fenologicky zaujímavých: *Anas crecca* – max. počet: 17. 12. 2000, 58 ex. (A. Krištín). *Anas penelope* – max. počty: 8. 4. 2000, 48 ex. (A. Krištín), 22. 3. 2009, 45 ex., z toho 30 samcov (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Anas platyrhynchos* – max. počty: 8. 12. 1996, 673 ex. (A. Krištín), 24. 9. 2000, 604 ex. (A. Krištín), 6. 1. 2007, 600 ex. (A. Krištín), 5. 12. 2010, 750 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Aythya marila* – 9. 1. 2010, 1 pár (D. Kerestúr, M. Mojžiš, M. Balog, T. Karlík, obr. 2). *Bucephala clangula* – max. počet: 15. 12. 1996, 30 ex. (A. Krištín). *Calidris alba* – 30. 9.- 1. 10. 2000, 2 juv. ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš in Sárosy 2000, A. Krištín). *Calidris canutus* – 24. 9. 2000, 1 ex. (A. Krištín, D. Kerestúr). *Calidris ferruginea* – 29. 8. 2003, 1 ex. (A. Krištín), 8. 9. 2007, 1 juv. ex. (D. Kerestúr). *Calidris minuta* – max. počet: 29. 8. 2003, 12 ex.

(A. Krištín). *Egretta garzetta* – 26. 8. 2006, 1 ex. (D. Kerestúr). *Fulica atra* – max. počty: 21. 11. 2007, 200 ex. (A. Krištín), 9. a 16. 12. 2007, 180 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Gavia arctica* (len májové resp. letné výskyty) a max. počet: 24. 4. – 4. 7. 2005, 1 ex. (A. Krištín in Sárosy 2005), v tom čase ju pozoroval aj D. Kerestúr - 6. a 7. 5. 2005, max. počet 17. 12. 1997, 5 ex. (A. Krištín), 6. 12. 2009, 5 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš, T. Karlík). *Gavia stellata* len májové resp. letné výskyty a max. počet: – 2. 5. 2010, 2 ex. (D. Kerestúr), max. počet 18. 4. 2010, 4 ex. (D. Kerestúr). *Haliaeetus albicilla* – 18. 5. 2007, 1 imm. ex. (D. Kerestúr), 24. 5. 2008, 1 ad. ex. (J. Černecký, Ľ. Durbáková), 12. 12. 2009, 1 subad. ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš), 19. 12. 2009, 1 ad. ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš, T. Karlík). *Hydrocoloeus minutus* – max. počet: 4. 5. 1997, 31 ex. (A. Krištín). *Chlidonias hybrida* – 3. 5. 2008, 2 ad. (D. Kerestúr), 9. 5. 2008, 22 ex. (A. Krištín), 27. – 28. 6. 2008, 2 ex. (A. Krištín). *Chlidonias niger* – max. počet: 4. 5. 1997, 81 ex. (A. Krištín). *Limicola falcinellus* – 29. 8. 2003, 1 ex. (A. Krištín). *Lymnocyptes minimus* – (obr. 3), max. počty: 19. 10. 2008, 10 až 12 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš), 26.–27. 10. 2008, 10 ex. (D. Kerestúr), 12. 11. 2008, 10 ex. (D. Kerestúr), 16. 11. 2008, 9 až 11 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš, F. Bednár), 30. 11. 2008, 9 až 10 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Melanitta nigra* – 18. 11. 2007, 2 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš

Obr. 1. Prírodná rezervácia Pobrežie Ružinej, 19. 10. 2008 (Foto: M.Mojžiš)
 Fig. 1. Nature reserve Ružiná banks, October 19, 2008 (Photo by M.Mojžiš).

Obr. 2. *Aythya marila*, 9. 1. 2010, VN Ružiná (Foto: M. Mojžiš).
 Fig. 2. *Aythya marila*, January 9, 2010, Ružiná water reservoir (Photo by M. Mojžiš).

in Šrank 2009). *Mergellus albellus* – 25. 3. 2000, 1 samica (A. Krištín); 10. 3. 2007, 1 samec (D. Kerestúr); 27. a 28. 12. 2009, 1 samec (D. Kerestúr, A. Krištín, M. Mojžiš, F. Bednár, T. Karlík). *Mergus serrator* – 4. 5. 1997, 1 samec (A. Krištín); 18. 11. 2007, 1 samica (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Numenius arquata* – 29. 8. 2003, 10 ex. (A. Krištín). *Panurus biarmicus* – 23. 10. 2010, 1 pár (D. Kerestúr, M. Mojžiš). *Podiceps auritus* – 7. 12. 1997, 1 ex. (A. Krištín). *Podiceps cristatus* – max. počet: 19. 3. 2000, 64 ex. (A. Krištín). *Podiceps grisegena* – 15. 11. 2009 – 16. 1. 2010, 1 ex. (D. Kerestúr, M. Mojžiš, T. Karlík, M. Balog, A. Krištín). *Podiceps nigricol-*

lis – max. počet: 14. 4. 1997, 9 ex. (A. Krištín). *Porzana porzana* – 28. 7. 2007, 1 ex. (D. Kerestúr); 25.–26. 8. 2007, 3 ex. (D. Kerestúr). *Rallus aquaticus* – neskoré hniezdenie: 5. 10. 2008, 2 ad. a 1 ml. ešte v prachovom perí, PR Pobrežie Ružinej (D. Kerestúr, M. Mojžiš, F. Bednár). *Sternula albifrons* – 3. 5. 2008, 1 ad. (D. Kerestúr). *Vanellus vanellus* – zimný výskyt: 7. 12. 1997, 1 ex. (A. Krištín).

Diskusia

VN Ružiná v minulosti a dnes

Od roku 1974 (t. j. od začiatkov zaplavovania) až do roku 1988 (za 15 rokov) uvádza Salaj (1991) z VN Ružiná 54 vodných a na vodu viazaných druhov vtákov, z toho 28 druhov hniezdičov. Medzi nimi uvádza aj vzácné a zaujímavé hniezdiče ako *Podiceps grisegena*, *Podiceps nigricollis*, *Anas querquedula*, *A. crecca*, *Anas clypeata*, *Aythya ferina*, *Aythya nyroca*, *Aythya fuligula*, *Chroicocephalus ridibundus*, *Motacilla cinerea* alebo *Motacilla flava*. V biotope vlhkých lúk pod múrom nádrže v odtokovej časti (v dnešnej dobe existuje lokalita už v inej podobe) uvádza aj hniezdenie *Gallinago gallinago* a *Tringa totanus*. Je možné,

Obr. 3. *Lymnocyptes minimus*, 7. 12. 2008, „divínska“ zátoka (Foto: D. Kerestúr).

Fig. 3. *Lymnocyptes minimus*, December 7, 2008, bight at Divín (Photo by D. Kerestúr).

že v uvedených rokoch poskytovala VN Ružiná vhodný hniezdny biotop niektorým týmto druhom, no hniezdenie viacerých je diskutabilné (napr. *P. grisegena*, *A. crecca* alebo *A. nyroca*), a v súčasnosti bez chýbajúcej dokumentácie ťažko overiteľné. My sme hniezdenie prakticky žiadneho z horeuvedených druhov nezistili od r. 1991. Krištín (1996) udáva spomedzi týchto druhov ako nepravidelného hniezdiča len *A. ferina*. V porovnaní s výsledkami Salaja (1991) sme nezaznamenali v nami sledovanom období druhy *A. nyroca*, *P. parva*, *Chlidonias leucopterus* a *Rissa tridactyla* (tu môže ísť o zámenu s druhom *Larus canus*, ktorý autor vo svojej práci nespomína).

V máji 1991 až septembri 1996 bolo počas 23 návštev na VN Ružiná zistených 69 vodných a na vodu viazaných druhov vtákov – z toho 24 druhov hniezdilo (Krištín 1996). Z nich *Cygnus olor*, *A. ferina*, *Porzana porzana*, *Actitis hypoleucos* a *Luscinia svecica* sme v nami sledovanom období ako hniezdiče nezistili. V posledných 15 rokoch sme počas 158 návštev zistili celkom 84 vodných a na vodu viazaných druhov vtákov. Zaregistrovali sme 16 druhov, ktoré neboli pozorované v máji 1991 – septembri 1996, hlavne vzácné druhy (napr. *Melanitta nigra*, *Sternula albifrons* a ďalšie menované vo výsledkoch). Je pravdepodobné, že vyšší počet návštev pozitívne ovplyvnil faunistické výsledky. Naopak, nezistili sme 6 vzácnějších druhov z predchádzajúceho obdobia (*Ardea purpurea*, *Platalea leucorodia*, *Calidris temminckii*, *Larus fuscus*, *Chlidonias leucopterus* a *L. svecica*).

Diverzita vtáctva vodných nádrží

Ak porovnáme diverzitu vodného vtáctva Ružinej s inými, resp. podobnými vodnými plochami na Slovensku, tak možno konštatovať, že vzhľadom k lokalizácii mimo hlavných migračných koridorov a veľkosti plochy je 84 druhov vysoká druhová diverzita. Napr. Karč (1987) zistil v r. 1976–1985 na väčšej ploche VN Liptovská Mara a Bešeňová celkom 59 druhov, Vrlík (2007) na rovnakom území v rokoch 1975–2005 celkom 118 druhov. Aj toto potvrdzuje, že počet druhov pozitívne koreluje s počtom návštev a dĺžkou sledovaného obdobia. Dokazuje to aj práca Ballu & Hrinka (2010) zo Senného, ktorí tam počas jednoročného monitoringu (42 dní) zistili celkom 78 druhov vodných vtákov (v práci nie je zahrnutý rybárik a vodné/pri vode žijúce druhy spevavcov), pričom Danko (2006) uvádza počas 10 rokov (1995–2004) celkom 124 druhov. Vysoká druhová diverzita vtáctva Ružinej plne podporuje vyhlásenie prírodnej rezervácie na území a zachovanie tohto územia pre ďalšie generácie.

Pod'akovanie

Za spoluprácu v teréne ďakujeme nasledovným kolegom: T. Karlík, F. Bednár, M. Balog, G. Demeter, P. Kaňuch, R. Kvetko, M. Sárossy, R. Václav. Recenzentom A. Darolovej a J. Ridzoňovi ďakujeme za podnetné pripomienky.

Literatúra

- BALLA M. & HRINKO E. 2010: Ročný monitoring vodného vtáctva na území rybníčnej sústavy Iňačovce- Senné a priľahlej Národnej prírodnej rezervácie Senné rybníky (V Slovensko). — *Tichodroma* 22: 67–74.
- DANKO Š. 1995: Vodné a na vodu viazané vtáctvo rybníčnej oblasti Senné – Iňačovce (východné Slovensko) v rokoch 1975–1994. — *Tichodroma* 8: 22–47.
- DANKO Š. 2006: Zmeny v avifaune rybníčnej oblasti Iňačovce – Senné a NR Senné rybníky v rokoch 1995–2004. — *Tichodroma* 18: 1–30.
- DANKO Š. 2008: Vtáctvo „Senného“ v minulosti a dnes. — *SOS/BirdLife Slovensko*, Bratislava.
- DAROLA J. & ŠTOLLMANN A. 1977: Príspevok k súčasnej etape expanzie červenáka karmínového (*Carpodacus erythrinus* Pallas, 1770) na Slovensku. — *Biológia* (Bratislava) 32: 111–120.

- FERIANC O. 1955: Inundačné územie pri Sennom ako dôležitá mgračná lokalita vodného vtáctva na východnom Slovensku. — Práce II. Sekcie SAV 1(4): 1–31.
- GILISSEN N., HAANSTRA L., DELANY S, BOERE G. & HAGEMER W. 2002: Numbers and distribution of wintering waterbirds in the Western Palearctic and Southwest Asia in 197, 1998 and 1999. — Wetlands International, Wageningen.
- KARASKA D. 1999: Zimné sčítavanie vodného vtáctva na Orave v rokoch 1993–1999. — Tichodroma 12: 7–18.
- KARASKA D. 2000: 4. Správa Slovenskej faunistickej komisie pre ornitológiu. — Tichodroma 13: 259–264.
- KARČ P. 1987: Príspevok k poznaniu kvantity a kvality vodného vtáctva priehrady Liptovská Mara a vodnej nádrže Bešeňová. — Vlastivedný zborník Liptov 9: 9–60.
- KERESTÚR D. 1992: Avifauna vodných biotopov Lučenca a širšieho okolia v rokoch 1988–1992. Práca SOČ. — Stredná lesnícka škola, Banská Štiavnica.
- KERESTÚR D. & MOJZIŠ M. 2010: Výskyt kolibkarika králikovitého (*Phylloscopus proregulus*) na vodnej nádrži Ružiná (J Slovensko). — Tichodroma 22: 33–34.
- KOVALIK P., TOPERCER J., KARASKA D., DANKO Š. & ŠRANK V. 2010: Zoznam vtákov Slovenska k 7.4.2010. — Tichodroma 22: 97–108.
- KRIŠTÍN A. 1991: Správa z inventarizačného výskumu vodnej nádrže Ružiná. — Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, Banská Bystrica.
- KRIŠTÍN A. 1996: Ornitocenózy vodnej nádrže Ružiná a potravné zoskupenia vtákov v zimnom období. — Tichodroma 9: 5–30.
- KUPCOVÁ A. 1979: Avifauna akumulčných nádrží a rybníkov Lučeneckej a Rimavskej kotliny. — Stredné Slovensko 1: 198–222.
- MULLARNEY K., SVENSSON L., ZETTERSTRÖM D. & GRANT J.P. 1999: Bird Guide. — Harper Collins Publishers, London.
- RÁC P. 2007: Ornitologické pozorovania. — Tichodroma 19: 96–98.
- RÁC P. 2008: Ornitologické pozorovania. — Tichodroma 20: 179–182.
- SALAJ J. 1979: Vtáctvo Lučenskej kotliny. — Martin, Osveta.
- SALAJ J. 1987: Ekologické rozšírenie vtákov Lučenskej kotliny. — Martin, Osveta.
- SALAJ J. 1991: Vtáčí svet na vodnej nádrži v Ružinej. — Martin, Osveta.
- SÁROSSY M. 2000: Ornitologické pozorovania. — Tichodroma 13: 279–282.
- SÁROSSY M. 2005: Ornitologické pozorovania. — Tichodroma 17: 122–123.
- SLABEYOVÁ K., RIDZOŇ J. & KARASKA D. 2011: Metodická príručka pre zimné sčítanie vodného vtáctva. — SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.
- ŠRANK V. 2009: 9. Správa Faunistickej komisie Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko. — Tichodroma 21: 119–121.
- ŠRANK V. 2010: 10. Správa Faunistickej komisie Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko. — Tichodroma 22: 131–134.
- VOSKÁR J. 1978: Vplyv vybudovania rybníčnej sústavy pri Iňačovciach na avifaunu ŠPR Senné. — Výskumné práce z ochrany prírody 1: 5–86.
- VRLÍK P. 2007: Vodné vtáctvo Liptovskej Mary a okolia v r. 1975–2005 – výber zaujímavejších pozorovaní. — <http://www.birding.sk>
- ŽDÁREK P. 1987: Výsledky ornitologického výskumu provedeného během 22. TOP-u u obce Uhorské (okres Lučenec). — Pp.: 203–208. In: GALVÁNEK J. (ed.): Zborník 22. TOP-u, Lučenec.

Došlo: 28. 8. 2011

Prijaté: 4. 11. 2011